

Suomi tarvitsee ammattikorkeakouluja

Ammattikorkeakoulujen
hallitusohjelmatavoitteet 2023

ARENE

Lisätietoja
Ida Mielityinen
p. 050 594 0731
ida.mielityinen@arene.fi

Tästä asiakirjasta löytyvät ratkaisut Suomea riivaaviin ongelmiin:

Tavoite: Koulutustason nosto ja osaavan työvoiman saatavuus

Ratkaisut: Indeksejä ei leikata, nostetaan perusrahoitusta, annetaan työrauha

Ammattikorkeakouluissa aloittaa vuosittain lähes kaksinkertainen määrä opiskelijoita yliopistoihin verrattuna ja työllisyys on erittäin hyvää.

Ammattikorkeakouluista valmistuneista 2/3 sijoittuu valmistumismaakuntaansa ja sieltä koko Suomi saa maisteritasoisen työvoimansa.

Tavoite: TKI-rahoituksen 4 prosentin BKT-osuuden saavuttaminen ja tuottavuuden kasvattaminen

Ratkaisut: Investoidaan työelämää uudistavaan soveltavaan tutkimukseen, muutetaan TKI-rahoitushakujen kriteerejä, varmistetaan ammattikorkeakoulujen autonomia varmistamaan ammatillisen korkeakoulutuksen luonne ja laajuus, ammattikorkeakouluille oikeus käyttää professorin ammattinimikettä.

70 prosenttia pk-yrityksistä ja 40 prosenttia suurista yrityksistä ilmoittaa tekevänsä yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa. Tässä rajapinnassa on suurin potentiaali kasvattaa näiden yritysten TKI-intensiteettiä ja yritysrahoituksen määrää sekä nostaa pk-yrityksiä EU-rahoituksen piiriin.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneilla yhdistyy sekä koulutuksen (teoria ja käytäntö) että työmarkkina-aseman kautta avaimet uuden teknologian käyttöönottoon sekä uusien toimintamallien kehittämiseen niin sote-sektorilla, kolmannella sektorilla kuin yritysmaailmassakin.

Tavoite: Yksilöiden koulutuksellisen ja koko Suomen alueellisen tasa-arvon edistäminen

Ratkaisut: Muutetaan YAMK-nimike maisteriksi, annetaan ammattikorkeakouluille lisärahoitus ammatillisen väylää tulevien preppaamiseen

Ammattikorkeakoulut avaavat tien asiantuntijauralle ei-korkeakoulutetusta taustasta tuleville.

Suomi saavuttaa koulutustason nostotavoitteensa vain, jos ammatillisesta koulutuksesta suurempi osuus jatkaa korkeakoulutukseen. Ammattikorkeakouluissa aloittavista jo yli puolella on taustallaan ammatillinen koulutus.

Nostetaan Suomen koulutustaso ja annetaan työmarkkinoille tarvitsemansa työvoima

Koulutustason nostoon osoitetaan korkeakoulujen perusrahoituksen pysyvänä nostona 200 miljoonaa euroa. Opetushallituksen ennakointitietojen mukaisesti 60 prosenttia uusista aloituspaikoista suunnataan ammattikorkeakouluille. Ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta kasvatetaan vielä lisäksi 150 miljoonaa euroa mahdollistamaan annettujen tehtävien hoito ja kehittäminen laadukkaasti.

- ▶ Rahoituslisäyksellä mahdollistetaan opetuksen ja tukipalveluiden riittävä tarjonta kasvaville opiskelijajoukoille. Vain näin voidaan varmistaa opiskelijoiden hyvinvointi ja riittävä oppimisen tuki. Ammattikorkeakoulujen perusrahoitus suoritettua tutkintoa kohden on laskenut 45 % verrattuna vuoden 2011 rahoitustasoon ja vuosille 2021-2024 ammattikorkeakoulujen tutkintotavoitteita nostettiin neljänneksellä ilman korotuksia perusrahoitukseen.
- ▶ Rahoituslisäykset kohdennetaan korkeakouluille perusrahoitukseen eikä hankkeiden kautta. Mahdollisten rahoitus- ja ohjausjärjestelmän muutosten tulee olla maltillisia ja ennakoitavissa olevia.
- ▶ Annetaan korkeakouluille työrauhaa kehittää toimintaansa lakisääteisten, omien ja alueidensa strategisten tavoitteiden mukaisesti.

Korkeakoulujen indeksikorotuksia ei leikata.

- ▶ Nykyisessä inflaatioympäristössä indeksijäädytykset olisivat kohtalokas leikkaus koulutuksesta ja tutkimuksesta. Alustavien arvioiden mukaan indeksien jäädytys tarkoittaisi korkeakouluille vuonna 2024 noin 180 miljoonan euron leikkausta. Vuosina 2016-2019 tehty korkeakouluindeksien jäädytys leikkasi ammattikorkeakoulujen reaalista rahoitusta yli 40 miljoonalla eurolla matalan inflaation oloissa.

Ammattikorkeakouluissa otetaan käyttöön maisterin tutkintonimike ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa.

- ▶ Jo joka neljäs kaikista maisteritasoista tutkinnosta tehdään ammattikorkeakouluissa.
- ▶ Niiden aseman vahvistaminen on olennaista 1) kansainvälisen vertailtavuuden, 2) koulutuksellisen ja 3) alueellisen tasa-arvon sekä 4) yritysten saaman tutkimus- ja kehittämisosaamisen näkökulmasta. Ylemmät AMK-tutkinnot myös nostavat väestön koulutustasoa, ollen samalla myös jatkuvan oppimisen tuote.
- ▶ Muutetaan ammattikorkeakoululain 11 § siten, että ammattikorkeakouluissa suoritettu ylempi ammattikorkeakoulututkinto on jatkossa maisterin tutkinto. Samoin muutetaan valtioneuvoston asetuksessa määritellyjä tutkintonimikkeitä ja laajennetaan ylempien ammattikorkeakoulututkintojen nimikkeet koulutusalan mukaan määrittäviksi tutkintonimikkeiksi.

Annetaan ammattikorkeakouluille välineet tuottaa Suomeen maailmanluokan käytännönläheistä korkeakoulutusta ja soveltavaa tutkimusta.

- ▶ Varmistetaan, että Suomen kilpailukyky ja työmarkkinat saavat vastaisuudessakin käyttöönsä korkeakouluista monipuolista osaamista, tutkimusta sekä kehittämis- ja innovaatiotoimintaa.
- ▶ Vahvistetaan ammattikorkeakoulujen hallinnollista ja taloudellista autonomiaa, joka pohjautuu omaan lainsäädäntöön ja OKM:n rahoituksen jaon perusteisiin. Osakeyhtiöiden hallitusten on varmistettava ammattikorkeakoulun etu ja edistettävä sen kaikkien lainmukaisten tehtävien hoitamista omistuspohjasta riippumatta. Kaikki taloudellinen yhteistyö tulee pohjautua tasavertaiseen kumppanuuteen ja avoimuuteen. OKM:n tulee varmistaa, että ammattikorkeakoulut voivat toimia lakinsa, ministeriön kanssa tekemänsä tulossopimuksen sekä rahoitusmallinsa mukaisesti.
- ▶ Korkeakouluja pääomittaessa rahoitus on kohdennettava korkeakouluille niiden nykyisten perusrahoitusosuuksien mukaisesti. Jotta pääomittaminen tukee koko suomalaista korkeakoulukenttää, tulee pääomia kohdistaa tasaisesti kaikille suomalaisille korkeakouluille. Pääomittaminen vastinrahoitusta vastaan ei ole tarkoituksenmukainen tapa jakaa pääomia korkeakouluille, koska se suosii yliopistoja. Ammattikorkeakoulut ovat hyötäneet tähänastisista pääomittamisista vain noin 100 miljoonaa euroa, mutta hyödyntänyt ne tehokkaasti lisäämällä koulutusmääriä ja tutkimusta.

Ammattikorkeakouluille kohdennetaan 50 miljoonan euron erillisrahoitus ammatillisen tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden korkeakouluvalmiuksien parantamiseksi.

- ▶ Ammattikorkeakoulujen opiskelijoista yhä suurempi osuus on suorittanut ammatillisen tutkinnon. Kansalliset tavoitteet korkeakoulutettujen ikäluokkatavoitteen saavuttamiseksi edellyttää, että suurempi osuus ammatillisen koulutuksen suorittaneista jatkaa korkeakoulutuksessa. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden valmiudet eivät tällä hetkellä useinkaan takaa tosiasiallisia valmiuksia suoritua korkeakouluopinnoista. Ammattikorkeakoulut joutuvat nyt toteuttamaan intensiivisiä preppausopintoja esimerkiksi matematiikassa ja kielissä.
- ▶ Ammatillisten tutkintojen lyhentäminen - erityisesti oppivelvollisten osalta - olisi täysin väärä kehittämisen suunta. Sen sijaan tutkinnoissa tulisi vahvistaa erityisesti geneerisiä osaamisia ja yleissivistystä tuottavia opintokokonaisuuksia.

Selvitetään mahdollisuutta laajentaa koulutuksen rahoitus pohjaa yksilöiden ja työnantajien maksuosuutta lisäämällä.

- ▶ Selvityksessä on olennaista selkiyttää tavoitteen ja käytettävän mallin välinen yhteys. Tärkeintä on, että malli lisää koulutuksellista tasa-arvoa, tukee korkeakoulutettujen ikäluokkaosuuden saavuttamista, vahvistaa korkeakoulujen rahoitus pohjaa sekä vapauttaa tutkintokoulutusta ensimmäistä tutkintoa suorittaville. Mallien arvioinnissa otetaan huomioon laajasti niiden ohjausvaikutukset korkeakoulujen toimintaan.

Tehdään Suomesta monipuolisen tutkimuksen suurvalta

Business Finlandin ja Suomen Akatemian rahoitusperusteita muutetaan tukemaan verkostomaista TKI-toimintaa ja soveltavaa tutkimusta sekä rahoittamaan tehokkaasti ja monipuolisesti toimivia tutkimusinfrastruktuureja.

- ▶ Sekä Suomen Akatemian että Business Finlandin arvioinnit ovat osoittaneet, etteivät Suomen kansalliset TKI-rahoitusinstrumentit tue korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistä tutkimus- ja kehittämistyötä. Tavoite lisätä yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä on kirjattu vahvasti myös T&K-rahoituksen monivuotiseen suunnitelmaan.
- ▶ Rahoituksen kriteereiksi tulee ottaa huomioon opiskelijoiden osallistuminen, olemassa oleva valmius verkostotyöhön ja työelämäosaaminen. Rahoituksen tulee kohdistettua koko Technology Readiness Level (TRL) skaalalle.

Ammattikorkeakouluissa otetaan käyttöön professorin ammattinimike, jolla edistetään ammattikorkeakoulujen kykyä kilpailla kansainvälisestä TKI-rahoituksesta ja osajista.

- ▶ Lisätään ammattikorkeakoululain 22 §:ään professorin tehtävä ja tehdään tarvittavat muutokset kelpoisuutta koskevaan valtioneuvoston asetukseen. Suomi on ainut alue Euroopassa Belgian Flanderin lisäksi, jossa ammattikorkeakouluilla ei ole oikeutta professorin ammattinimikkeeseen. Nimikkeen puuttuminen vaikuttaa erityisesti kykyyn rekrytoida tehtäviin ulkomaalaisia osajia ja hakea EU:n kilpailtuvia TKI-rahoituksia.

Ammattikorkeakoululle annetaan oikeus tohtorikoulutuksen järjestämiseen. Ensi vaiheessa kehitetään vaihtoehtoisia malleja antaa tohtorikoulutusta yhdessä yliopistojen kanssa.

- ▶ Suomessa on pula erityisesti työelämälähtöisten tohtorintutkinnon suorittaneista osajista. Ammattikorkeakoulujen työelämälähtöinen soveltavaan tutkimukseen ja kehittämistyöhön perustuva toimintamalli olisi erinomainen kasvualusta elinkeinoelämää palvelevalle tohtorikoulutukselle.
- ▶ Ammattikorkeakoulujen osaamisella tohtorikoulutuksen kehittämisessä vastataan ennen kaikkea tavoitteeseen nostaa tohtorikoulutettujen osuutta yritysten TKI-työtä tekevästä sekä nostaa PK-yritysten TKI-kyvykkyyttä.
- ▶ Euroopassa ammattikorkeakouluille myönnetään nyt tohtoritutkinto-oikeuksia kiihtyvään tahtiin vastauksena vastaaviin haasteisiin kuin Suomessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa ammattikorkeakoulujen TKI-arvioinnin

- ▶ Arvioinnin tavoitteena on kehittää mittareita ammattikorkeakoulun TKI-työn tuottavuuden ja vaikuttavuuden mittaamiseen sen oman toiminnan tavoitteen ehdoilla. Arvioinnilla luodaan pohja ja suunnitelma säännöllisesti toteutettavalle ammattikorkeakoulun TKI-työn arvioinnille Tieteen tila -tyyppisesti.

Ratkaistaan sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatuksen osaajapula

Muutetaan päiväkodinjohtaja kelpoisuutta siten, että johtajakoulutuksen saaneet varhaiskasvatuksen sosionomi YAMK-tutkinnon suorittaneet ovat kelpoisia päiväkodinjohtajan tehtävään. Muutetaan lisäksi varhaiskasvatustalakeia siten, että kolmasosa päiväkodin henkilöstöstä tulee olla varhaiskasvatuksen sosionomeja.

- ▶ *Varhaiskasvatuksen työvoimapula ei ratkea ilman varhaiskasvatukseen erikoistuneiden sosionomien aseman vahvistamista. Myös vaka-lain tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tätä. Esimerkiksi Helsingissä niiden osuus työvoimavajeesta on samansuuruinen varhaiskasvatuksen opettajien kanssa. Muutokset päiväkotien henkilöstörakenteeseen ja päiväkodinjohtajan kelpoisuuteen helpottavat alan työvoimapulaa ja ovat keino saada alalle kouluttautuneet sosionomit sitoutumaan varhaiskasvatuksen tehtäviin.*
- ▶ *Osoitetaan erillisrahoitus ammattikorkeakoulujen varhaiskasvatuksen sosionomien kouluttamiseen.*

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle luodaan uusi ammattikorkeakoulujen ja hyvinvointialueiden yhteistä TKI-toimintaa tukeva rahoitusinstrumentti, jonka tavoitteena on tehostaa sote-alan toimintamalleja, digitalisaatiota ja robotisaatiota.

- ▶ *Rahoituksen tavoitteena on tukea sellaista soveltavaa tutkimus- ja kehittämistyötä, jolla pystytään tehostamaan sote-alan toimintamalleja, kehittämään ammattikorkeakoulusta valmistuneiden TKI-osaamista sekä lisäämään ammattikorkeakoulujen mahdollisuutta tehdä TKI-työtä sote-aloilla.*

Säädetään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille henkilöille työuran aikaiseen osaamisen kehittämiseen erillinen sosiaali- ja terveysministeriön valtionrahoitus.

- ▶ *Määräraha kohdennettaisiin erityisesti kliinisten urapolkujen edistämiseen. Rahoitusta ei kuulu OKM:lle vaan vastuu rahoituksesta on lääkärin erikoistumiskoulutusten tapaan substanssiministeriöllä eli STM:llä.*

Suomi tarvitsee kansainvälisiä osaajia

Korjataan opiskelijoiden maahantuloon liittyvän lainsäädännön ongelmat.

- ▶ *Laki mahdollistaa tällä hetkellä tilanteen, jossa opiskelijan oleskeluluvalla maahan tullut opiskelija voi työllistymällä hakea työperusteista oleskelulupaa, jolloin velvoite maksaa lukuvuosimaksuja päättyy.*
- ▶ *Oleskelulupia koskevan lainsäädännön jälkiseurantavastuita tulee selkeyttää. Tiedonvaihtoa korkeakoulujen sekä Maahanmuuttoviraston ja Rajavartiolaitoksen kanssa tulee tiivistää.*

Joustavoitetaan ja selkiytetään ulkomaalaisten opiskelijoiden rekrytointia.

- ▶ *Nykyiset lainsäädännön asettamat rajoitteet erityisesti opiskelijoiden valintojen osalta estävät korkeakoulujen ja Suomen kannalta tehokkaan, turvallisen ja laadukkaan opiskelijarekrytinnin ja korkeakoulujen toimimisen globaaleilla koulutusmarkkinoilla.*
- ▶ *Esimerkiksi lukuvuosimaksullisten opiskelijoiden valintaa voidaan kehittää joustavoittamalla hakuaikatauluja vastaamaan paremmin globaalin koulutusmarkkinan tarpeita. Samoin maa tai aluekohtaisia kiintiöitä on tarpeellista selvittää.*